

Čís. 6661.

Nezpůsobilým svědkem posledního pořízení ve smyslu §u 591 obč. zák. jest, kdo podle svých duševních vlastností v době, kdy byl svědkem posledního pořízení, nebyl s to, by zevní zjevy a události správně vnímal, v paměti udržel a opět podal.

Jest výslovným prohlášením zůstavitele ve smyslu §u 579 obč. zák., odpověděl-li na otázku jednoho ze svědků, jenž vzal připravený spis do ruky, zda to jest jeho poslední vůle a zda ji sám podepsal, slovem »ano«.

(Rozh. ze dne 5. ledna 1927, Rv I 992/26.)

Žalobu o neplatnost závěti opírala dědička ze zákona jednak o to, že prý jeden ze svědků závěti byl nezpůsobilým svědkem podle §u 591 obč. zák., jednak o to, že prý zůstavitel neprohlásil výslovně před svědky, že spis obsahuje jeho poslední vůli. Procesní soud prvé s to l i c e uznal podle žaloby, o d v o l a c í s o u d žalobu zamítl.

N e j v y š š í s o u d nevyhověl dovolání.

D ů v o d y:

Nesprávné právní posouzení vytýká se ve dvojm směru. Předně, pokud jde o otázku, je-li Antonín B. vadným svědkem poslední vůle. potom v tom směru, zda zůstavitelka výslovně prohlásila podle §u 579 obč. zák. spis za svou poslední vůli. K oné otázce odpověděl odvolací soud záporně, k této kladně. Dovolatelka to napadá. Uvádí v oné příčině, že svědek poslední vůle musí si býti aspoň vědom svého svědeckého úkolu. Svědek Antonín B. nebyl prý si vědom v době posledního pořízení, že přísluhuje jako svědek poslední vůle, a vůbec neví, proč šel do bytu zůstavitelky a zdali tam podpisoval poslední vůli. Nejedná se prý u něho jen o stařeckou zapomětlivost, nýbrž o stav duševní nezpůsobilosti, trávající již delší dobu a jevící se právě v tom, že není s to, by se souvisle vyjadřoval a že vůbec se na nic nepamatuje. Než sluší přisvědčiti názoru odvolacího soudu. Podle § 591 obč. zák. jest nezpůsobilým svědkem poslední vůle též osoba smyslů zbavená. Nezpůsobilým ku svědectví poslední vůle jest tedy ten, kdo dle svých duševních vlastností v době, kdy byl svědkem posledního pořízení, není s to, by zevní zjevy a události správně vnímal, v paměti udržel a opět podal. Není tedy třeba, by poruchy duševních vlastností svědkových dosahovaly stupně šílenosti, blbosti, nebo slabomyslnosti, a nerozhoduje ani, zda byla taková osoba již soudně prohlášena za šílenou, slabomyslnou nebo blbou, nebo zda bylo aspoň řízení o zbavení svéprávnosti z toho důvodu již zahájeno. Příbrání svědků posledního pořízení jest úkonem obřadnosti, na níž závisí platnost allografické poslední vůle a k tomu účelu příbrání svědkové musí si tedy býti vědomi toho, co se před nimi děje. Bylo zjištěno, že svědek Antonín B. není blbý, jak se sám o sobě při svém výslechu vyjádřil. Ale soud prvé stolice nesprávně ho pokládá za nezpůsobilého svědka posledního pořízení zůstavitelky ze dne 10.

října 1925 podle výsledků jeho výpovědi ze dne 11. února 1926, poněvadž se ani nepamatuje, proč šel do bytu zůstavitelky a zda tam něco podpisoval. Správně poukazuje odvolací soud na to, že svědek pouze nyní tvrdí o sobě, že má špatnou paměť, že se na vše podrobně nepamatuje. Svědek jest již ve stáří 68 let, jeho výslech se konal po čtyřech měsících a z jeho výslechu nevyšlo nic na jevo, z čeho by se dalo souditi, že také již v době posledního pořízení zůstavitelčina byl smyslů zbaven. To dokázati způsobem určitým a přesným bylo by povinností žalobkyně, což se dle zjištění odvolacího soudu nestalo.

Ve druhé příčině napadá dovolatelka názor odvolacího soudu, že bylo vyhověno náležitostem §u 579 obč. zák., že zůstavitelka prohlásila výslovně před dožádanými svědky, že spis, který pak podepsali, obsahuje její poslední vůli. Nutno si především zopakovati zjištění prvního soudu, jež si odvolací soud výslovně osvojil. Provedenými důkazy vzaly nižší soudy za prokázáno, že zůstavitelka před dožádanými svědky na otázku K-ovu, jenž vzal do ruky přichystanou poslední vůli se stolu, u něhož zůstavitelka seděla, je-li to její poslední vůle a podepsala-li ji sama, odpověděla pouze slovem »ano.« Dle dřív. doslovu §u 579 obč. zák. se vyžadovalo, by zůstavitel před svědky potvrdil spis jako svou poslední vůli. Dle novelisovaného doslovu zákona musí zůstavitel před svědky výslovně prohlásiti, že spis obsahuje jeho poslední vůli. Dle zprávy justiční komise panské sněmovny o osnově třetí dílčí novely (str. 4), zdálo se ještě důležitějším (než otázka jak má zníti dodatek u svědeckých podpisů) k zachování obřadnosti poslední vůle, vyříditi pochybnosti, zda podle §u 579 obč. zák. potvrzení spisu jako poslední vůle před svědky může se také státi mlčky nebo znamením, a ve smyslu shora (ve zprávě komise) naznačeném, má nový doslov §u 579 požadovati výslovné prohlášení testátorovo. To bylo také skutečně pojato v konečnou úpravu §u 55 třetí dílčí novely a nemůže býti pochybnosti, že zákon vyžaduje nyní výslovné prohlášení zůstavitelovo, tedy jasnější a určitější formu, by jakékoli pochybnosti o potvrzení zůstavitelově, že spis obsahuje jeho poslední vůli, byly odstraněny. Avšak šlo by příliš daleko, kdyby se k platnosti posledního pořízení vyžadovalo, že zůstavitel musí své prohlášení učiniti doslova výrazy zákona. Dle toho názoru by se většina posledních vůlí, při kterých bylo jinak úzkostlivě dbáno všech formálností zákona, ve skutečném životě musila prohlásiti neplatnými na úkor opravdové a jinak správně vyjádřené poslední vůle zůstavitelovy, kterouž zákon snaží se všude zachovati. Zákon svým nařízením chce jen, by zůstavitel dal způsobem, vylučujícím veškeru pochybnost, na jevo, že spis, který svědci poslední vůle mají podepsati, obsahuje jeho poslední vůli, což se má tedy státi nikoliv mlčky nebo znamením, jež takové pochybnosti ovšem nevylučují, nýbrž ústním prohlášením (rozh. čís. 1110 a 1622 sb. n. s.). Ale i v §u 581 obč. zák. se jen nařizuje, že zůstavitel, neznalý písma, dav si před svědky spis, do něhož nahlédli, přečísti, musí potvrditi, že odpovídá jeho vůli. Pak-li i v případě §u 585 obč. zák., kde se jedná o prohlášení obsahu poslední vůle, jest dle okolností případu vůle zůstavitelova projevena určitě, třeba se tak nestalo výslovným

projevem, nýbrž jen zodpovědním otázkou svědka poslední vůle (rozh. č. 5753 sb. n. s.), stačí tím spíše k pouhému projevu, že spis, jež svědci mají podepsati, obsahuje poslední vůli zůstavitelovu, když zůstavitel na určitou otázku jednoho ze svědků, jenž vzal přichystaný spis do ruky, je-li to jeho poslední vůle a podepsal-li ji sám, odpověděl rovněž určitě, třeba jediným krátkým slůvkem »ano«. To jest ústním a výslovným prohlášením ve smyslu §u 579 obč. zák., nikoliv pouhým konkludentním činem, jakým je kývnutí hlavy nebo jiné pochybné znamení, a zákon k dosažení účelu, jež sleduje svým nařízením, nepožaduje více a vzhledem k poměrům skutečného života ani nemůže požadovati, nemá-li hověti prázdnému formalismu. Dovolání zabíhá tedy do krajnosti zákonem nepožadované, míníc, že nelze v tomto případě uznati poslední vůli za platnou, nebylo-li potvrzeno, že zůstavitelka řekla »to je má poslední vůle.« Udává-li, že jest pochybno, zda slůvkem »ano« zodpověděla zůstavitelka první či druhou otázku či obě, má pochybnosti zcela zbytečné, neb zůstavitelka tímto způsobem odpověděla na obě jí dané otázky, že jest to její poslední vůle a že ji sama podepsala, jak dle celé souvislosti musí rozumný člověk o tom býti přesvědčen. Tu není třeba uchylovati se k nějakým závěrům, dohadům neb výkladům, jak myslí dovolatelka, by se dospělo k přesvědčení, že zůstavitelka ústně a výslovně prohlásila spis, jenž měl obsahovati její poslední vůli, za svou poslední vůli.

Čís. 6662.

Vyrovnačí soud nemůže na přijatém vyrovnání nic měniti ani je doplňovati, nýbrž může je pouze tak, jak bylo přijato, buď potvrditi nebo nepotvrditi.

(Rozh. ze dne 5. ledna 1927, Rv I 1011/26.)

Žalované firmě příslušela proti žalobcům na základě rozsudku (smíru) pohledávka, již přihlásila k vyrovnání žalobců. K návrhu na zahájení vyrovnání připojili žalobci návrh vyrovnávací, v němž nabídli věřitelům: Vyrovnávací dlužníci zaplatí svým věřitelům na úplné vyrovnání jich pohledávek 35% ve třech lhůtách, 15% za 9 měsíců ode dne pravoplatného vyrovnání, druhou splátku 10% za 6 měsíců po splatnosti první a třetí splátku za 6 měsíců po splatnosti druhé. Usnesením vyrovnávacího soudu ze dne 1. dubna 1925 bylo vyrovnání věřiteli přijaté potvrzeno a na soudní desce vyrovnávacího soudu vyvěšeno dne 4. dubna 1925. Do usnesení ze dne 1. dubna 1925 bylo poято, že se potvrzuje vyrovnání na 35% kvotu splatnou 15% ode dne soudně schváleného vyrovnání do 9 měsíců atd., a nebylo vyznačeno, že první splátka 15% se počítá ode dne právoplatně schváleného vyrovnání. Potvrzení vyrovnání nabylo právní moci dne 18. dubna 1925. Žalobci zapravili 15% splátku dne 18. ledna 1926. Ježto žalovaná vzhledem k §u 57 vyr. ř. vedla exekuci pro celou opozděním splátky prý obživnější pohledávku, domáhali se žalobci nepřipustnosti exekuce vzhledem